

**Trastorns Adquirits de la Comunicació i del
Llenguatge**

Codi: 43611
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315497 Trastorns de la Comunicació i del Llenguatge	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Joan Deus Yela

Correu electrònic: Joan.Deus@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Altres indicacions sobre les llengües

Si hi ha estudiants no competents amb la llengua catalana, la docència es farà en castellà.

Equip docent

Cristina Andrés Carrillo

Equip docent extern a la UAB

Mercè Casanovas

Núria Duaso

Olga Viridiana Arreola

Prerequisits

Per al correcte desenvolupament del mòdul, es requerirà que els estudiants tinguin coneixements previs sobre els trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge, que puguin ser la base per a l'ampliació i actualització dels continguts teòric-pràctics que es treballaran en les sessions programades.

Objectius

L'objectiu general d'aquest mòdul es centra en la investigació, diagnòstic i intervenció rehabilitadora i estimuladora en les patologies neurològiques i neuropsicològiques que cursen amb alteracions del llenguatge i/o de la parla, tant en l'edat infantil com en l'edat adulta, secundàries a un dany cerebral idiopàtic o lesió cerebral adquirida, i que afecten al procés de la comunicació.

Els objectius específics són:

1. Adquirir els coneixements essencials sobre l'etiopatogènia i semiologia dels trastorns adquirits del llenguatge i de la parla en patologia neurològica i neuropsicològica.
2. Ser capaç de poder desenvolupar un adequat procés d'avaluació logopèdica en aquestes patologies, d'acord a la clínica del trastorn adquirit del llenguatge i/o parla que presenta el pacient en estudi.

3. Ser capaç de dissenyar un adequat programa d'intervenció logopèdica, ja sigui mitjançant la rehabilitació o bé mitjançant l'estimulació, considerant un enfocament multidisciplinari del trastorn adquirit del llenguatge i/o de la parla objectivada i secundària a una patologia neurològica amb dèficit neuropsicològic.

Competències

- Actualitzar, relacionar críticament i aplicar a l'activitat professional els diferents marcs teòrics sobre els processos d'aprenentatge i d'adquisició dels processos comunicatius.
- Adequar i supervisar plans d'intervenció logopèdica, en funció de l'avaluació i de les variables individuals i socials concurrents, enfront de problemàtiques noves i complexes.
- Aplicar el mètode científic en la pràctica professional.
- Aplicar els fonaments de la bioètica i actuar d'acord al codi deontològic de la professió considerant la diversitat sociocultural i les limitacions associades a les diferents patologies.
- Desenvolupar la pràctica professional des de la perspectiva de la qualitat i la millora contínua, amb capacitat per avaluar-la i optimitzar-la.
- Dissenyar i aplicar estratègies per intervenir des d'un enfocament biopsicosocial a fi de facilitar la inclusió social de les persones afectades per trastorns de la comunicació i del llenguatge.
- Dominar les habilitats i mitjans necessaris per al treball en equip i en grups multidisciplinaris.
- Recaptar, analitzar i utilitzar críticament les fonts d'informació necessàries per a l'avaluació i la intervenció logopèdica.

Resultats d'aprenentatge

1. Adequar l'actuació professional en el camp dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge al codi deontològic.
2. Aprofundir en el coneixement dels processos cognitius implicats en l'aprenentatge de la lectoescriptura relacionats amb els trastorns adquirits del llenguatge i de la parla en patologia neurològica i neuropsicològica.
3. Aprofundir en el coneixement dels processos implicats en l'adquisició del llenguatge oral relacionats amb els trastorns adquirits del llenguatge i de la parla en patologia neurològica i neuropsicològica.
4. Diferenciar i utilitzar adequadament els procediments i tecnologies per al treball en equip en diferents rols.
5. Dissenyar estratègies d'intervenció logopèdica dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge adaptades a l'especificitat de cada cas, atenent al context personal, familiar i social.
6. Dissenyar i aplicar estratègies de sensibilització i de canvi social per facilitar la inclusió de les persones afectades per trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.
7. Dur a terme la lectura crítica d'una publicació científica en el camp dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge, sobre la base de la qualitat metodològica del disseny de recerca utilitzat i de la rellevància científica i pràctica dels seus resultats o aportacions.
8. Dur a terme una revisió sistemàtica en el camp dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge per sintetitzar la millor evidència científica disponible.
9. Establir els objectius de la intervenció logopèdica dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge des d'una perspectiva interdisciplinària.
10. Identificar els elements rellevants de l'anamnesi i l'entrevista inicial per al procés d'avaluació dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.
11. Identificar i seleccionar les estratègies d'intervenció logopèdica dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge més adequades en cada cas, atenent al context personal, familiar i social.
12. Interpretar adequadament el llenguatge propi de fonts d'informació no logopèdiques sobre trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge utilitzades per altres professionals.
13. Interpretar críticament els resultats dels instruments i tècniques d'avaluació i exploració més rellevants per a la intervenció logopèdica dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.
14. Recaptar i proporcionar assessorament i supervisió de la pràctica professional quan sigui necessari.
15. Reconèixer la necessitat d'exploracions addicionals, complementàries a les fonts d'informació recaptades sobre els trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.
16. Utilitzar adequadament els procediments i tecnologies per a una comunicació efectiva entre professionals en el camp dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.

17. Utilitzar críticament els instruments i tècniques d'avaluació i exploració més rellevants per a la intervenció logopèdica dels trastorns adquirits de la comunicació i del llenguatge.

Continguts

1. Etiologia del dany cerebral adquirit.
2. Actualització i avenços en la recerca i l'avaluació del dany cerebral adquirit.
3. Avaluació de les lesions cerebrals en adults.
4. Actualització i avenços en la rehabilitació del dany cerebral adquirit.
5. Bases de la rehabilitació del llenguatge (afàsies, envelliment i demències).
6. Bases de la rehabilitació de la parla (disàrtria i anàrtria).
7. Bases de la rehabilitació de la deglució (disfàgia).
8. Factors d'interacció durant la intervenció logopèdica en dany cerebral infantil.

Metodologia

Els continguts del mòdul es treballaran a partir d'activitats dirigides: classes expositives, aprenentatge basat en problemes i debats; activitats supervisades: tutories; i activitats autònomes: elaboració de treballs escrits, presentació de treballs orals, lectura d'articles i informes d'interès i estudi personal. Caldrà assistir a un mínim del 80% de les sessions per ser avaluat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Aprenentatge basat en problemes	9	0,36	1, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17
Classes expositives	22,5	0,9	1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17
Tipus: Supervisades			
Tutories	6,5	0,26	5, 9, 11
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs escrits	20	0,8	7, 8, 10, 12, 13, 15, 17
Estudi personal	60	2,4	2, 3, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 17
Lectura d'articles i informes	25	1	7, 8
Presentació de treballs orals (preparació)	7	0,28	7, 8, 10, 12, 13, 15, 17

Avaluació

Es realitzaran tres tipus d'evidències d'aprenentatge: 1) lliurament per escrit i/o defensa oral de treballs i informes (grupals) (EVA1); 2) prova escrita tancada amb preguntes tipus test de resposta múltiple (individual) (EVA2) i 3) assistència i participació en les activitats programades (individual) (EVA3). Es considerarà no

avaluable quan no es lliuri alguna de les tres activitats avaluatives. Per poder calcular la mitjana entre les diferents qualificacions serà imprescindible obtenir una nota igual o superior a 5 en l'exercici individual i a 3.5 en la resta d'activitats. Es considerarà suspès el mòdul quan no se superi amb un 5 la nota mitjana de les tres activitats avaluatives. La setmana 19 ó 20 del semestre, els estudiants tindran opció de recuperació de la EVA2 individual (prova tipus test) no superada i prèviament presentada. Per poder accedir a la prova de recuperació s'haurà de tenir una qualificació de la prova escrita tipus test (EVA2) igual o superior a 3.5 punts i una mitjana de les EVA 1 i 3 igual o superior a 3.5 punts. La prova de recuperació es regeix pel principi de millora de qualificació. La recuperació escrita individual consistirà en una prova escrita tancada amb preguntes tipus test de resposta múltiple sobre el contingut teòric no superat.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació en les activitats programades (individual)	20%	0	0	1, 2, 3, 10, 12, 13, 14, 15, 17
Lliurament per escrit i/o defensa oral de treballs i informes (grup)	40%	0	0	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17
Prova escrita (individual)	40%	0	0	2, 3, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17

Bibliografia

- Alberca, R. & López-Pousa S. (2011). *Enfermedad de Alzheimer y otras demencias*. Barcelona: Médica Panamericana.
- Arnedo M, Bembibre J. & Triviño M. (2013). *Neuropsicología a través de casos clínicos*. Barcelona: Médica Panamericana.
- Arnedo M, Bembibre J. & Triviño M. (2015). *Neuropsicología infantil a través de casos clínicos*. Barcelona: Médica Panamericana.
- Artigas J. & Narbona J. (2011). *Trastornos del neurodesarrollo*. Barcelona: Viguera.
- Chomel-Guillaume, S., Leloup, G. & Bernard I. (2010). *Les aphasies: évaluation et rééducation*. Paris: Masson.
- Cuetos, F. (2012). *Neurociencia del Lenguaje*. Madrid: Médica Panamericana.
- Cuetos, F. González, J & De Vega, M. (2015). *Psicología del lenguaje*. Madrid: Médica Panamericana.
- Damasio, A. (2010). *El cerebro va crear l'home*. Barcelona: Destino.
- De Noreña, D., Ríos-Lago, M, Bombín-González, I., Sánchez-Cubillo, I., García-Molina, A. & Tirapu-Ustároz, J. (2010). Efectividad de la rehabilitación neuropsicológica en el daño cerebral adquirido: atención, velocidad de procesamiento, memoria y lenguaje. *Revista de Neurología*, 51 (11), 687-698.
- Deví, J. & Deus, J. (2004). *Las demencias y la enfermedad de Alzheimer: una aproximación práctica e interdisciplinar*. Barcelona: ISEP Universidad.
- Dieguez-Vide, F. & Peña-Casanova, J. (2012). *Cerebro y Lenguaje. Sintomatología neurolingüística*. Madrid. Médica Panamericana.
- Ellis, D.W. & Young, A.W. (1992). *Neuropsicología cognitiva humana*. Barcelona: Masson.
- Fernandez, S. & López-Higes, R (2005). *Guía de intervención logopédica en las afasias*. Madrid: Síntesis.
- González, P. & González, B. (2012). *Afasia, de la teoría a la práctica*. México: Médica Panamericana.

Jurado M. Q., Mataró M. & Pueyo, R. (2014). *Neuropsicología de las enfermedades neurodegenerativas*. Madrid: Síntesis.

Marcus, G. & Rabagliati, H. (2006). What developmental disorders can tell us about the nature and origins of language. *Nat Neurosci*. 9(10): 1226-1229.

Martí-Vilalta J. L. & Martí-Fábregas J. (2012). *Enfermedades vasculares cerebrales*. Madrid: Médica Panamericana.

Peña-Casanova, J. (2007). *Neurología de la Conducta y Neuropsicología*. Madrid: Médica Panamericana.

Pérez García, M. (2009). *Manual de neuropsicología clínica*. Madrid: Pirámide.

Purves, D., Augustine, G.J., Fitzpatrick, D., Hall, W.C., Lamantia, A.S., Mcnamara, J.O. & Williams, S. (2007). *Neurociencia (3ª edición)*. Buenos Aires: Médica Panamericana.

Small, S.L. & Llano, D.A. (2009). Biological approaches to aphasia treatment. *Curr Neurol Neurosci Rep*. 9(6):443-50.

Stanfield, C. (2011). *Principios de fisiología humana*. Madrid: Pearson.

Subhash, C. & Orlando, J. (1997). *Neurociencia para el estudio de las alteraciones de la comunicación*. Barcelona: Masson.

Thibodeau, M. (2010). *Anatomía y fisiología humana*. Barcelona: Mosby.

Tirapu, J., Rios, M. & Maestú, F. (2011). *Manual de Neuropsicología (2ª edición)*. Barcelona: Viguera.

Tresguerres, J. (2011). *Fisiología humana*. Madrid: Mc Graw Hill.

Webb, W. & Adler, R. (2010). *Neurología para el logopeda*. Barcelona: Masson.

White, E.J., Hutka, S.A., Williams, L.J. & Moreno, S. (2013). Learning, neural plasticity and sensitive periods: implications for language acquisition, music training and transfer across the lifespan. *Frontiers in Systems Neuroscience*, 7, 90.